

SANT BENET DE BAGES A L'ÈPOCA MONTSERRATINA (SEGLES XVI-XIX)¹

FRANCESC SERRA I SELLARÉS

RESUM

La tesi doctoral *Sant Benet de Bages a l'època montserratina (segles XVI-XIX)* és una aportació més als estudis de monestirs catalans durant l'època moderna i, al mateix temps, contribueix a omplir el buit historiogràfic del període modern del monestir de Sant Benet de Bages, així com també pretén oferir una nova aportació als estudis d'història del monestir de Montserrat, ja que a partir del coneixement del monestir de Sant Benet de Bages durant l'època montserratina, es pot treure una interpretació força ajustada d'una part de la història del monestir de Montserrat, perquè els monjos eren els mateixos, tots professors de Montserrat i pertanyents a la Congregació de San Benito de Valladolid, i la vida conventual era ben similar en ambdós monestirs.

PARAULES CLAU

Sant Benet de Bages, monestir, Montserrat, benedictins, senyoriu.

The Abbey of Sant Benet de Bages in the Montserratin period (xvi-xix centuries)

ABSTRACT

This doctoral dissertation about *Sant Benet de Bages a l'època montserratina (segles XVI-XIX)* is another contribution to the studies about Catalan monasteries during the early modern times, at the time that it contributes to supply the lack of the historiography of the early modern period of the monastery of Sant Benet de Bages. It also seeks to offer a complement to the studies of history of the monastery of Montserrat, since starting from the knowledge of the monastery of Sant Benet de Bages during the times of the union with Montserrat, one can obtain

1. Tesi doctoral dirigida per Antoni Simon i Tarrés, que va ser defensada el 4 de novembre de 2005 al Departament d'Història Moderna i Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona davant d'un tribunal format pels doctors i doctores Jaume Sobrequés i Callicó (president), Montserrat Jiménez i Sureda (Departament d'Història Moderna i Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona), Ernest Belenguier i Cebrià (Departament d'Història Moderna de la Universitat de Barcelona), Llorenç Ferrer i Alòs (Departament d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona) i Valentí Gual i Vilà (Departament d'Història Moderna de la Universitat de Barcelona). La tesi va rebre la qualificació d'excel·lent *cum laude*.

a quite adjusted interpretation of a part of the history of the monastery of Montserrat, since the monks of Sant Benet were all monks of Montserrat and they belonged to the Congregation of San Benito from Valladolid, so that the conventual life was very similar in both monasteries.

KEY WORDS

Sant Benet de Bages, abbey, Montserrat, benedictine, domain, jurisdiction.

PRESENTACIÓ

A les acaballes de l'edat mitjana, el monestir de Sant Benet de Bages vivia una situació de debilitat econòmica i institucional. El monestir, que en els segles x-xiii havia viscut una època de gran prosperitat, es trobava durant la segona meitat del segle XVI amb dificultats per mantenir bona part del seu patrimoni, alhora que la seva potestat jurisdiccional era sovint qüestionada i trepitjada per diferents senyors i autoritats limítrofs del territori.

Aquesta dinàmica de decadència quedà superada durant l'abadiat de Pere Frigola (1554-1576), que suposà un període de renaixement espiritual, cultural i econòmic al monestir, coincidint amb el període de redreçament de l'economia i demografia catalanes que es produí al llarg del segle XVI. Aquest, home recte i covisitador de la Congregació Claustral Benedictina, destacà, a part de la seva vessant política, per la important dedicació polifacètica al monestir de Sant Benet, que anà des d'una major eficiència en la percepció de les rendes del monestir fins a l'impuls de la creació artística.

No obstant això, en morir l'abat Frigola l'any 1576, el monestir restà sense abat i altra vegada es veié abocat a una situació crítica. Les seves rendes disminuïren i la comunitat tingué problemes de subsistència. Paral·lelament, el monestir de Montserrat necessitava un monestir més o menys proper per poder-lo dedicar a col·legi benedictí i desplaçar-hi una petita part de la seva comunitat, que aleshores era força nombrosa. Montserrat havia ingressat l'any 1493 a la Congregació de San Benito de Valladolid, i, des de llavors, havia viscut una gran etapa de reforma que el portà a ser un dels monestirs més grans i importants del país.

Poc després de ser elegit abat de Montserrat el P. Plàcid Salinas, l'any 1590, aquest començà a pensar en la possibilitat d'annexar el monestir de Sant Benet de Bages al de Montserrat, amb la intenció de fer-hi un col·legi benedictí. Sant Benet de Bages estava situat en un entorn rural, relativament a prop de Montserrat i amb bones rendes, condicions perfectes per a les intencions del monestir de Montserrat. Hi havia, però, dos problemes per resoldre: el monestir de Sant Benet de Bages pertanyia a la Congregació Claustral Tarraconense-Cesaraugustana i era de patronat reial. L'abat Salinas exposà al rei Felip II, de qui havia estat confessor, la possibilitat de permutar el monestir de Sant Benet de Bages pel de Sant Pau del Camp i aquest acceptà la proposta i es comprometé a pagar les despeses de les butlles d'annexió,

unió i incorporació del monestir de Sant Benet de Bages al de Montserrat, procurant-les ell mateix del papa Climent VIII. Aquest acceptà de bon grat la petició del rei Felip II i el dia 9 de novembre de 1593 promulgà una butlla que decretava la desunió de Montserrat del priorat de Sant Pau del Camp i la incorporació del monestir de Sant Benet de Bages al monestir de Montserrat, a condició de no disminuir el nombre de monjos ni l'esplendor del culte. El dia 25 d'abril de 1594 es féu efectiva l'agregació del monestir de Sant Benet a Montserrat, i des d'aleshores fins a l'extinció del monestir l'any 1835, aquest es trobà sota la dependència montserratina. Fou tot un llarg període de 242 anys el que durà l'etapa montserratina del monestir de Sant Benet de Bages, que representà un canvi ben profund en la vida monàstica dels segles anteriors.

Durant l'època montserratina el monestir de Sant Benet experimentà una transformació del seu conjunt d'edificis i entorn més immediat. Fou en aquest període, l'època del Barroc, quan es feren més transformacions en el si dels edificis monacals i quan la superfície edificable s'incrementà considerablement. Per acollir part de la comunitat monàstica montserratina, una de les més riques i influents del país, Sant Benet de Bages havia de millorar força la seva fesomia, s'havia d'adaptar als nous temps i havia de respondre a les necessitats del moment, que des de principis del segle XVII consistien bàsicament a acollir un col·legi benedictí per als monjos de Montserrat. La comunitat montserratina, com a administradora i protectora del monestir de Sant Benet de Bages, esmerçà importants quantitats de diners en les obres d'adequació i reforma dels diferents espais del monestir. Realment l'estat arquitectònic del monestir de Sant Benet fou una preocupació per als monjos de Montserrat, que s'atreïren fins i tot a planificar una reforma radical del monestir. Es tractava d'un projecte arquitectònic que preveia aterrar la totalitat de les edificacions antigues del monestir amb excepció de l'església i bastir uns edificis nous. Aquest projecte no s'arribà a tirar endavant, però arran de l'annexió a Montserrat es repararen i modernitzaren els edificis vells (l'església, el claustre, el campanar, els cellers, el rectori i la cuina, entre d'altres) i se'n construïren de nous: el palau abacial barroc, durant la primera meitat del segle XVII, i les cel·les monacals de migdia, durant el segle XVIII i principis del XIX. El conjunt edificat del monestir cresqué considerablement durant aquest període, l'espai arquitectònic s'engrandí i les tècniques constructives del barroc hi deixaren la seva empremta.

L'església, romànica del segle XII, fou reformada completament. A principis del segle XVII es remodelà el cor de l'església, fent-lo més lluminós. Durant el mateix període, a la coberta de l'església s'hi edificà la torre del cimbori. De resultes del gran incendi que patí l'església l'any 1633, es féu la nova capella de Sant Valentí sota l'altar major, les obres de la qual començaren l'any 1637, i l'any 1643 s'iniciaren els treballs per a la construcció d'un nou retaule major, tasca que fou encomanada per l'abat del monestir als escultors manresans Joan Grau i Josep Generes. Durant el quadrienni 1653-1657, l'església es moblà i es guarní considerablement. El claustre,

romànic del segle XIII, també fou reformat durant l'època montserratina. Al llarg dels segles XVII i XVIII es treballà en les obres de les teulades i durant el segle XVIII hi ha notícies que foren substituïdes algunes de les columnes. El campanar, l'edifici més antic del monestir de Sant Benet de Bages, fou intervingut en diferents ocasions durant l'època montserratina. Durant els segles XVII i XVIII es reparà en diferents ocasions la teulada, es reformà l'escala interior, es substituïren un mínim de dos cops les campanes i s'arreglà molt sovint el rellotge.

Més enllà d'una reforma i adequació global de totes les estances, cambres de serveis i dipòsits del monestir, amb la incorporació també d'una nova muralla de tancament, durant l'època montserratina es produí també al monestir de Sant Benet una reconversió del paisatge de l'entorn. Fou durant aquest període quan l'entorn del monestir de Sant Benet esdevingué una explotació agrícola, dedicada sobretot al conreu de la vinya i l'olivera. A principis del segle XVII es construí una nova presa al riu Llobregat per poder portar l'aigua al monestir a través d'una sèquia i poder regar l'horta del monestir. Les obres d'aquesta ja havien començat a principis del segle XIII, però mai s'havien arribat a completar. Tampoc prosperaren les obres de principis del segle XVII, perquè el terreny per on havia de passar la sèquia era força difícil. L'any 1710 l'abat del monestir, P. Lluís de Gaver, encarregà a uns fusters i mestres de cases de Moià la construcció d'un canal que portés l'aigua des del pont de Cabrianes, al riu Llobregat, fins a l'horta del monestir. Les obres tampoc reeixiren, i el monestir optà per regar la seva horta de la plana amb la construcció d'una sèquia que arrencava del riu Llobregat. Per proveir-la d'aigua, l'any 1719 es construí un pou al costat del riu, el qual a través d'una roda de fusta traslladava l'aigua en un nivell més alt per tal d'abastar la sèquia. La raó de ser d'aquesta no era altra que contribuir al perfeccionament de la producció agrícola. La comercialització de grans excedents de producció vitícola permeté considerables ingressos al monestir de Sant Benet. A més de la sèquia, el monestir es dotà durant els segles XVII i XVIII també de dues bases d'aigua contigües per a la irrigació i consum propi.

D'ençà de l'annexió a Montserrat, els monjos benedictins del monestir de Sant Benet de Bages eren tots monjos professors de Montserrat. La comunitat monàstica de Sant Benet de Bages experimentà un important creixement pocs anys després de l'annexió del monestir a Montserrat. Dels 4 monjos que residien al monestir el 1595 es passà als 14 l'any 1606. Entre 1606 i 1835 la comunitat anà oscil·lant entre els 12 i els 16 monjos. Pel que fa a la seva composició social procedien de la petita noblesa, d'algunes cases de pagès benestants i de la burgesia urbana. El clergat aleshores era la sortida natural dels fills segons de les famílies benestants. Entre la nòmina del monestir de Sant Benet durant l'època montserratina (segles XVI-XIX) hi ha alguns noms de monjos procedents de famílies benestants de Catalunya, com ara els P. Lluís de Gaver i de Fluvià, Josep Ferrer i de Peguera i Josep de Magarola i de Grau, membres de la noblesa catalana. Aquest darrer era el fill del regent del Consell Suprem

d'Aragó, Joan de Magarola, i fou president de la Diputació del General o Generalitat durant els anys 1665-1668.

Pel que fa a la seva naturalesa geogràfica, aleshores Montserrat es dotava de monjos d'arreu de la Congregació de San Benito de Valladolid, de la qual formava part. Prop de la meitat dels monjos montserratins eren naturals de Catalunya mentre que l'altra meitat no ho eren, ja que procedien dels territoris del nord peninsular: Galícia, Astúries, Castella, La Rioja i Aragó, entre d'altres. Tant al monestir de Sant Benet com a Montserrat hi havia una convivència, no exempta de tensions, entre monjos catalans i monjos castellans, cosa gens usual en la resta de monestirs catalans, perquè tan sols els monestirs de Santa Maria de Montserrat, Sant Benet de Bages i Sant Feliu de Guíxols es trobaven en aquesta situació de dependència de la Congregació de San Benito de Valladolid. Es produïa al monestir de Sant Benet una convivència entre cultures, es parlava en castellà i en català, contràriament al que succeïa en la resta del territori de l'entorn, que parlava només en llengua catalana. A nivell escrit, la llengua castellana tenia una importància cabdal, perquè era aquesta la llengua principal de tota la documentació escrita conservada, llevat de la d'alguns períodes molt concrets com és el cas de la Guerra dels Segadors (1640-1659), en què la llengua escrita fou el català. També els monjos de Sant Benet escrivien en llatí, encara que generalment ho feien només en documents litúrgics.

La comunitat del monestir, a part dels monjos, la integraven també alguns llecs, clergues, escolans i donats, en un percentatge molt reduït, juntament amb els mossos i les criades. Cal destacar per la seva gran quantitat els mossos o criats del monestir. Aquests, en creixement a principis del segle XVII i força nombrosos durant la segona meitat del segle XVIII, treballaven pel sosteniment de la comunitat monàstica. Entre les seves ocupacions s'hi trobaven les de pasturar els ramats del monestir, cuinar, fer pa i derivats al forn, treballar la terra i rentar la roba, entre d'altres. El creixement del nombre de mossos al monestir féu reduir al mateix temps la necessitat d'acceptar llecs i donats, atès que els mossos ja aportaven la mà d'obra necessària per treballar fora dels límits de la clausura del monestir. Els mossos rebien un sou de la comunitat per la feina que feien i residien en les dependències del mateix monestir, encara que allunyats de la zona claustral, és a dir, en estances separades de les dels monjos de cor. Entre aquest grup de mossos i criats, també hi figurava alguna dona, cosa que havia provocat més d'un conflicte en el si de la comunitat, perquè el manteniment del vot de castedat per part dels monjos benedictins podia veure's afectat per la presència de dones al monestir. Per als abats i visitadors calia posar les condicions necessàries i prendre les mesures adients perquè les dones no s'apropessin massa als monjos o a l'inrevés.

A finals del segle XVIII i principis del segle XIX destacà al monestir de Sant Benet la presència de vuit clergues exiliats de la Revolució Francesa (1789-1799). Entre aquests hi havia l'alta dignitat que fou Pierre Joseph de Llestic, bisbe de Rieux, que després d'haver-se refugiat al monestir de Montserrat, morí a Sant Benet de Bages l'any 1812.

El cap superior de la comunitat era l'abat del monestir, líder indiscutible de la comunitat. Aquest era escollit cada quatre anys pel capítol general de la Congregació. Era el cap visible de tots els membres que residien al monestir, de les possessions i drets que aquest tenia i de la seva jurisdicció senyorial. Només podien accedir al càrrec d'abat monjos que portessin vint anys d'hàbit monàstics o quinze anys estudiats en un col·legi benedictí de la Congregació. A diferència del que succeïa en la majoria de monestirs catalans i espanyols, en el cas de Sant Benet de Bages l'abat obeïa ordres d'un altre abat de categoria més important, l'abat de Montserrat. D'ençà que el monestir de Sant Benet havia estat annexat al de Santa Maria de Montserrat, la comunitat benedictina montserratina havia respectat la figura de l'abat del monestir de Sant Benet, així com també un cert grau d'independència del monestir annexat. L'abat, com a pare espiritual i cap jeràrquic de la comunitat, tenia la competència per nomenar tota la resta de càrrecs del monestir: el prior, el majordom, el sagristà, el mestre de novicis, el mestre de juniors, l'arxiver, el bibliotecari i el porter, entre d'altres. Pel que fa a l'organització interna de la comunitat, a l'abat li corresponia convocar els monjos a capítol i escoltar humilment les seves propostes, encara que en última instància era ell qui decidia i la resta havien d'obeir-lo. Respecte a la formació espiritual i observança dels preceptes de la regla monàstica, ell també n'era el supervisor. Li corresponia assenyalar l'hora per a l'ofici diví i presidir-lo, així com també tenir cura de les necessitats de la comunitat, ja fos en la provisió de vestits i calçats, entre d'altres. Per sota de l'abat i com a substitut natural seu en casos d'absència hi havia el prior. Per ser nomenat prior no calia tenir els mateixos anys d'hàbit que es requerien per a l'abat. N'hi havia prou de tenir deu anys complets d'estudis o bé divuit anys d'hàbit, en el cas de no haver cursat els estudis en un col·legi benedictí. Sant Benet de Bages tenia dos priors, un que exercia en la mateixa comunitat del monestir i un altre que regentava el priorat de Santa Maria de Castellfolit de Riubregós, que des de finals del segle xi depenia del monestir de Sant Benet. El priorat representava una unitat amb relativa autonomia, encarregada de l'administració de les seves pròpies possessions i drets, però dependent del monestir de Sant Benet, al qual transferia els seus excedents després de satisfer les seves necessitats d'autoconsum. L'abat de Sant Benet designava el prior, que era l'encarregat de regir el priorat i complia, en relació amb el seu domini concret, funcions similars a les que corresponien a l'abat en el monestir. Al marge d'aquests dos càrrecs principals de la jerarquia del monestir, aquest es dotava també de dues institucions de govern internes: el Consell i el Capítol. El Consell del monestir era un òrgan de govern de la comunitat. Estava format per l'abat i un terç dels monjos de la comunitat, generalment els de més antiguitat en l'orde, sempre en nombre imparell, ja que calia evitar empats en les votacions que a Sant Benet de Bages es feien amb faves blanques i faves negres. Els membres del Consell del monestir es reunien cada setmana per resoldre els assumptes interns i externs que afectaven el monestir i estaven obligats a guardar secret sobre els temes tractats, i havien de prestar jurament abans d'entrar en possessió del

càrrec. El Capítol estava format per tots els religiosos de la comunitat, des de l'abat fins a l'últim llec. En el si del Capítol, celebrat a la sala capitular, es discutien qüestions importants del monestir. Assumptes que afectaven a la comunitat, administració de béns, admissió de nous monjos i qüestions referents a la Congregació. L'abat havia de convocar tota la comunitat i ell mateix havia de plantejar els assumptes a discutir. Era un òrgan consultiu de l'abat, on cada monjo manifestava el seu parer en els assumptes tractats, però la decisió final sempre la prenia l'abat.

A part d'aquestes dues institucions i els dos càrrecs principals del monestir, hi havia al monestir de Sant Benet altres càrrecs monacals importants: el majordom, els dipositaris, el sagristà, l'infermer i l'arxiver. El majordom era el tercer càrrec més important del monestir. D'ençà de l'annexió a Montserrat, al monestir de Sant Benet el pare majordom centralitzà el control de les funcions econòmiques globals del monestir. El cambrer, el piater, l'almoïner i altres càrrecs monacals del monestir medieval desaparegueren i el majordom es consolidà com el perceptor únic de totes les rendes i ingressos del monestir, i va restar únicament el sagristà amb els seus ingressos propis. Per tal de portar a terme de manera transparent i clara la seva tasca d'administració de la hisenda del monestir, el majordom havia de tenir llibres que reflectissin la seva administració. Aquests eren els llibres de majordomia, que recollien les rendes en diner que es devien a la casa cada any; els llibres de rendes del blat, el vi, la civada i altres grans, que reflectien les rendes d'aquests productes que s'ingressaven anualment; els quaderns d'esberrany, on s'anotaven setmanalment totes les despeses; i els llibres de despesa, on s'anotaven les despeses dels quaderns d'esberrany en forma de partides comunes. Amb l'aparició del majordom, després mateix de l'annexió de Sant Benet de Bages a Montserrat, el control de l'economia de la casa es centralitzà i guanyà en eficàcia. El majordom, però, no tenia llibertat d'obrir el dipòsit dels diners quan ell volgués, eren els dipositaris els encarregats. En les seves funcions, el majordom podia ser ajudat per coadjutors o responsables dels oficis, que depenien sempre d'ell i desenvolupaven les seves funcions sota la seva supervisió. El sagristà es feia càrrec de tota l'activitat de culte i el cerimonial litúrgic del monestir. Era responsabilitat seva l'ornamentació del temple i tenia també al seu càrrec el bon ús del campanar. Com a responsable de la sagristia havia de tenir cura també dels importants tresors que s'hi guardaven. L'infermer tenia cura dels malalts; les seves funcions es concretaven sovint a preparar el llit per a cada monjo malalt i tenir arreglades les habitacions d'aquests, amb la roba i la higiene pertinents. L'arxiver anà guanyant importància paral·lelament a la proliferació de plets i de processos judicials per causes de dominis i possessions territorials que tant afectaren el monestir durant l'època montserratina. En plena decadència del règim senyorial era important conservar, transcriure i ordenar els documents antics que acreditaven les possessions territorials del monestir enfront de pagesos i altres senyors feudals que pretenien disputar-les-hi. Fou aquest interès per guanyar les causes judicials el que revaloritzà la figura de l'arxiver tant al monestir de Sant Benet de Bages com a la ma-

jor part d'institucions senyoriales. El seu treball consistia no només a guardar i dipositar les escriptures, sinó que també havia de facilitar la consulta dels documents, és a dir, calia que registrés totes les escriptures que es guardaven a l'arxiu.

Els monjos de Sant Benet, benedictins negres, es regien per la *Regula Benedicti*, escrita per Benet de Núrsia. La seva vida conventual es basava en l'ofici diví i el treball, forma de vida més coneguda amb el lema «Ora et labora». Els monjos de Sant Benet oraven set cops cada dia i la resta de temps el dedicaven al treball intel·lectual i manual. La finalitat de l'ofici diví és consagrar les hores a Déu; és la forma oficial d'implementar en la vida diària l'oració contínua de manera que es mantingui una perpètua comunió amb Déu. Més enllà de l'ofici diví, el monjo benedictí es destacava per la seva intensa dedicació al treball.

Més enllà de la dedicació benedictina a la litúrgia de les hores, l'espiritualitat del monestir de Sant Benet de Bages tenia una particularitat devocional: el culte a sant Valentí màrtir. Des dels primers temps d'existència del monestir, en la seva església es veneraven les relíquies i el cristall d'un sant Valentí màrtir de procedència desconeguda. A més de la veneració de la mateixa comunitat, els vilatans dels termes de les rodalies del monestir també veneraven el cos de sant Valentí, que era considerat el patró del Pla de Bages i de la parròquia de Santa Maria de Navarcles des de 1690. A més, els monjos li havien dedicat una ermita al Montpeità, on pujaven cada any el dia 25 d'abril en processó, juntament amb el veïnat dels termes de la rodalia, portant-hi les relíquies del sant i dedicant-li una missa en el seu honor. Els monjos, acompanyats pels feligresos, treien en processó les relíquies de sant Valentí en temps de sequeres, epidèmies i altres calamitats. Així mateix, el cristall de sant Valentí era també invocat per moltes dones de les contrades del monestir i de les més grans cases del país en el moment de parir, ja que es creia que el cristall tenia la particularitat de fer que els parts anessin bé i que els infants nasquessin sense problemes de parla. La devoció pel cristall de sant Valentí era tan gran que el monestir demanava penyores abans de deixar-lo i es controlava el temps que havia d'estar fora del monestir. Fins i tot, ja exclaustrat el monestir de Sant Benet, l'any 1862, aquest cristall el féu servir en els seus parts la reina Isabel II d'Espanya.

Més enllà de l'espiritualitat, el monestir de Sant Benet fou també durant la seva etapa montserratina un col·legi benedictí. Sembla ser que la motivació principal de la permuta de Sant Benet de Bages per Sant Pau del Camp l'any 1593 ja responia a la intenció del monestir de Montserrat d'obrir un col·legi per a la seva comunitat a Sant Benet de Bages. La primera referència documental d'aquest col·legi data del 1601. Els monjos montserratins tingueren a Sant Benet de Bages un col·legi de filosofia i arts regit per un mestre de juniors, un lector i un passant. Fou aquest un dels molts col·legis de la Congregació que es dedicaven a formar culturalment i acadèmicament els monjos. Aquest col·legi de Sant Benet, però, no exercí pas durant tota l'època montserratina, sinó que tingué un funcionament molt irregular i amb moltes interrupcions. No obstant això, la formació cultural que rebien aquests mon-

jos montserratins era considerable, ja que pel monestir de Sant Benet hi passaren nombrosos erudits, professors i mestres montserratins. D'entre aquests cal destacar el P. Josep de Magarola, president de la Generalitat durant el trienni 1665-1668; el P. Benet Ribas i Calaf, historiador i arxiver montserratí dels segles XVIII-XIX; el P. Gaspar Tàpies, que ensenyà filosofia al col·legi de Bages i fou un gran enciclopedista, predicador, qualificador de la Inquisició, cronista reial i confessor del comte de Monterey; el P. Jaume Vidal, que fou professor de filosofia a Sant Benet de Bages i de teologia a Sant Genís de Fontanes, expert coneixedor de llengües orientals, arxiver de Montserrat i de la diòcesi de Tarragona i mestre de novicis a Montserrat, Oña, Silos i Cardena; el P. Pere Lluís de Santa Fe Otamendi, que estudià filosofia a Ribas de Sil i teologia a Salamanca, i va ser més tard professor de filosofia al monestir de Sant Benet i de teologia a la Universitat d'Irache; el P. Alfons Monfages, que fou doctor en teologia i professor a la Universitat de Lleida; el P. Bernat Sastre, que estudià filosofia a Eslonza i fou professor de filosofia i de teologia a les universitats d'Irache i Salamanca i procurador general de la Congregació; i el P. Plàcid Riquer, que estudià a Salamanca i fou passant i prior d'Eslonza, lector de teologia moral de la Universitat d'Irache i definidor general de l'orde.

En la formació cultural dels monjos, a part del col·legi benedictí, tenia un paper important també la biblioteca del monestir. Aquesta, segons la descripció que en tenim de l'any 1806 del P. Jaime Villanueva, era durant l'època montserratina una biblioteca petita i ben fornida de les obres impreses a la impremta de Montserrat, amb un gran percentatge d'incunables entre les seves prestatgeries. Pel que fa al seu contingut documental era ben diferent l'arxiu del monestir. Aquest destacava per posseir una gran magnitud documental, que contenia nombrosa documentació dels períodes medieval i modern del monestir de Sant Benet de Bages i dels seus antics dominis senyoriais. En un inventari de l'any 1823, figuraven en l'arxiu 87 lligalls documentals i 111 llibres, sense fer-se menció dels pergamins, dels quals en l'actualitat se'n compten més de 5.500, entre els que es conserven als arxius de Montserrat i de la Corona d'Aragó. Durant la segona meitat del segle XVIII treballà en la composició, ordenació i inventari de la documentació de l'arxiu el monjo, historiador i arxiver del monestir de Montserrat, P. Benet Ribas i Calaf. Aquest, ajudat pel P. Agustín Trilla, elaborà diversos índexs del contingut documental de l'arxiu, els quals han arribat fragmentàriament a l'actualitat. Aquests índexs són encara avui de gran utilitat per conèixer el contingut, la classificació i bona ordenació de l'antic arxiu del monestir de Sant Benet de Bages, molt semblant en la disposició a l'antic arxiu del monestir de Montserrat, desaparegut l'any 1811 sota les flames dels exèrcits napoleònics.

L'alimentació diària dels monjos del monestir de Sant Benet de Bages estava formada per dos àpats: el dinar i el sopar, si bé en algunes èpoques de l'any només se'n feia un. El règim alimentari incloïa bàsicament les verdures, els llegums, el pa, les fruites, l'oli i, en menor grau, el peix i la carn, acompanyats d'aigua i de vi. Pel que fa al vi, aquest era de fabricació pròpia. Ja des del segle X, la vinya era un dels

conreus més importants de l'entorn del monestir i aquest tenia els seus cellers per emmagatzemar el vi. Els monjos es feien el seu propi vi i en comercialitzaven els excedents, que eren molt nombrosos, ja que molts dels censos que cobraven com a senyors alodials dels masos i terres que posseïen des dels segles medievals eren en càrregues de vi. Després de l'annexió a Montserrat s'inicià una etapa de consolidació del vi com a font de riquesa i comercialització per part del monestir de Sant Benet. Durant els segles XVII i XVIII el monestir plantà molta vinya als seus entorns, i elaborava una quantitat important de vi que li servia per reforçar els seus ingressos. L'entorn del monestir de Sant Benet fou durant el segle XVIII una autèntica explotació vitícola, sobretot de vi claret i vi rosat. En un nivell molt inferior al del vi, la producció d'oli també motivà força interès a la comunitat benedictina de Sant Benet de Bages. Durant el segle XVIII es plantaren nombrosos peus d'oliveres per tal d'obtenir-ne oli, a partir de les premsades i mòltes que el monestir feia en els seus molins arrendats a pagesos. El monestir consumia força oli i valia la pena produir-se'l, perquè era força car en el mercat.

Durant l'època montserratina el monestir tenia propietats territorials als termes de Navarcles, Sant Fruitós de Bages, Torroella, Vall dels Horts, Rocafort, Maians i les Preses (la Garrotxa), que configuraven la baronia de Bages, on el monestir de Sant Benet hi tenia la jurisdicció senyorial, a més de molts altres termes de la comarca del Bages i d'altres comarques de Catalunya. Les possessions més importants les tenia el monestir en les seves proximitats geogràfiques, a la comarca del Bages, a part de l'alou de les Preses, ubicat a la comarca de la Garrotxa, que era un dels que més rendes generaven al monestir i que es trobava en la seva propietat ja des del segle X, així com també el priorat i el terme de Castellfollit de Riubregós i rodalia, que situat als límits de l'Anoia amb el Solsonès, era un dels dominis que des de ben antic posseïa també el monestir de Sant Benet, que li generava també unes rendes considerables. El monestir també posseïa propietats a l'Anoia, en els termes de Prats de Rei, Massana, Calaf, la Llavina, la Bleda, Massoteres, Igualada, Òdena, Jorba i Piera, i algunes altres en les actuals comarques d'Osona, el Vallès Occidental, el Vallès Oriental, l'Alt Penedès, el Maresme, el Barcelonès i la Segarra. Pel que fa a les possessions d'Osona, cal dir que aquestes s'ubicaven en els termes de Santa Maria de Corcó, Tona, Taradell, Seva, Sentfores i Collsuspina. Al Vallès Occidental el monestir tenia algunes propietats a Gallifa i Terrassa. Al Vallès Oriental també hi havia béns territorials del monestir en els termes de Granera, Castellterçol i Granollers. A l'Alt Penedès, el monestir posseïa un alou al terme de Mediona. A Mataró, Argentona i Lliçà de Vall, al Maresme, el monestir de Sant Benet també hi posseïa alguns béns, així com a Cervera, a la Segarra. També a Barcelona, el monestir de Sant Benet posseïa un alou al carrer de Gombau. Es tractava, però, en aquests casos de dominis molt dispersos i allunyats del monestir, de possessions que es limitaven al control de dos o tres masos i poca cosa més.

Aquesta gran extensió territorial que havia acumulat el monestir durant els segles medievals havia estat establerta des d'aquells mateixos temps a pagesos, en

forma de masos i peces de terra. Aquests establiments comprometien els pagesos a pagar censos anuals al monestir, generalment per les festes de Nadal i de la Mare de Déu d'Agost. D'aquesta manera, el monestir s'assegurava la seva pròpia subsistència com a tal, alhora que tenia les seves terres treballades. Eren establiments emfitèutics, en els quals el senyor cedia el domini útil de la terra al pagès.

Per tal d'assegurar que els pagesos paguessin els seus censos corresponents, el monestir capbrevava les seves possessions i drets territorials. Cada pagès confessava les possessions que tenia pel monestir de Sant Benet i el que devia pagar per cadascuna d'elles. La finalitat del document era plenament fiscal i en la seva estructura interna hi apareixen les finques, tant les rústiques com les urbanes, ordenades per propietaris i posseïdors del domini útil. Durant l'època montserratina es feren al monestir de Sant Benet un mínim de 52 capbreus. D'aquests, 4 foren generals, és a dir, afectaren a totes o la major part de les possessions que depenien del monestir de Sant Benet, amb indiferència del terme on estiguessin ubicades. La resta de capbreus es confeccionaren per diferents llocs i termes dels dominis del monestir, ja fossin de Navarcles, Manresa, Castellfollit de Riubregós o les Preses, entre tants i tants altres llocs. En algunes capbrevacions el monestir aprofitava per recuperar antics tributs o imposar-ne de nous, motiu pel qual molts pagesos s'oposaven a pagar-los i interposaven plets a la Reial Audiència, utilitzant sovint els poders de les universitats. A vegades eren els mateixos pagesos els que es negaven a reconèixer drets que el monestir havia posseït sempre, motiu pel qual les capbrevacions conflictives no eren poques. Durant l'època montserratina, el monestir de Sant Benet de Bages hagué d'afrontar un mínim de 27 plets a causa de capbrevacions. La proliferació d'aquests plets s'incrementà força durant la segona meitat del segle XVIII, quan el règim senyorial es trobava en plena decadència. A més, en aquest període, el monestir mantenia entre tres i quatre procuradors i tres o quatre advocats per gestionar els plets que tenia interposats, que probablement eren molts més dels 27 localitzats.

El monestir de Sant Benet posseïa, a part de la gran extensió territorial ja referida, serveis comunitaris de monopoli senyorial. El monestir, com a senyor, tenia el dret a instal·lar i a explotar qualsevol servei comunitari i, en tot cas, podia autoritzar-se la instal·lació a favor d'una universitat o d'un particular, i aquests serveis s'establien a canvi d'una contraprestació econòmica. D'entre aquests serveis destacaven les tavernes, les fleques, els hostals i els molins. El monestir, durant la seva època montserratina, deixava l'explotació directa d'aquests serveis i els arrendava per un temps determinat a canvi d'una renda anual. Al mateix temps, la possessió senyorial dels monopolis implicava el dret senyorial d'obligar els vassalls a usar els seus serveis i a prohibir que se n'instal·lessin de privats, almenys sense la seva autorització, o que se n'utilitzessin d'altres de fora del seu districte senyorial. Molt sovint, a causa de les dificultats existents en el cobrament dels censos, delmes i primícies de les seves possessions territorials, el monestir els arrendava a tercers en forma de drets senyorials, perquè ells es fessin càrrec de cobrar-los i de les complicacions que això

comportava. D'aquesta manera el monestir s'estalviava els conflictes amb els pagesos i s'assegurava per endavant unes importants quantitats en diner. El monestir adjudicava els arrendaments de drets senyorials, bàsicament els censos i els delmes, mitjançant la subhasta pública, que es feia a la plaça de Sant Fruitós de Bages, i s'adjudicaven al millor postor. Els arrendataris eren majoritàriament membres de famílies ben posicionades econòmicament: menestrals hisendats, pagesos terratinents i professionals liberals.

El monestir rebia també importants ingressos de la venda de censals, com a institució creditícia que era, i de les rendes que generava el priorat de Santa Maria de Castellfollit de Riubregós, que des de finals del segle XI depenia de Sant Benet de Bages. El priorat de Castellfollit de Riubregós posseïa dominis als termes de Castellfollit de Riubregós, Ferran, Malacara i Calonge de Segarra, entre d'altres, els quals li generaven les rendes de la seva pròpia subsistència i alguns ingressos que anaven cap a les arques del monestir de Sant Benet.

A més de posseir dominis territorials sobre nombrosos termes de la Catalunya central i d'arreu del país, el monestir també posseïa la jurisdicció territorial sobre els termes de la baronia de Bages. Aquests, a mitjan segle XVIII, eren Navarcles, Sant Fruitós de Bages, les Preses, Rocafort, Sant Martí de Torroella, Maians i Vall dels Horts. A les acaballes del segle XVI, quan el monestir de Sant Benet de Bages s'annexà al de Montserrat, la població de la baronia de Bages comptava amb un total de 140 focs, és a dir, prop de 700 persones. Aquesta xifra s'havia multiplicat per tres en els darrers dies de la baronia, a principis del segle XIX. Navarcles, les Preses i Sant Fruitós de Bages eren els principals termes de la baronia de Bages. Tots tres havien anat creixent durant els segles XVII i XVIII. El monestir de Sant Benet, com a senyor jurisdiccional de la baronia de Bages, posseïa el mixt imperi sobre aquests termes que integraven la seva baronia, és a dir, gaudia de la jurisdicció civil plena i de la criminal baixa, amb excepció de l'aplicació de la pena capital i de la mutilació de membres, que eren competència de l'autoritat reial, en aquest cas els veguers de Manresa i de Camprodon o, a partir de la implantació del Decret de Nova Planta (1716), el corregidor. Durant l'època moderna el monestir de Sant Benet de Bages hagué de presenciar diferents conflictes jurisdictionals, motivats per superposicions de competències amb l'autoritat que regia el mer imperi en els territoris de la baronia de Bages, el veguer i, més tard, el corregidor, i pels enfrontaments amb les cada vegada més fortes comunitats rurals. Pel que fa a la litigació del monestir deguda a la superposició de competències jurisdictionals, cal dir que un dels litigants més antics d'aquest fou el veguer de Manresa. Hi ha constància que ja durant el segle XIII hi havia disputes entre el monestir de Sant Benet i el veguer de Manresa. Aquestes s'accentuarien encara més durant els segles XVI i XVII. També durant els segles XVII i XVIII les universitats de la baronia de Bages pledejaren contra el monestir de Sant Benet. Aquests conflictes s'acabaren del tot l'any 1811, quan la jurisdicció del monestir de Sant Benet s'incorporà a la Corona, tal com ho feren la resta de jurisdiccions senyorials.

A més d'administrar la justícia baronial, el monestir, com a senyor jurisdiccional, també nomenava els batlles, jurats i síndics dels seus termes. A la baronia de Bages, als batlles els corresponia ostentar, regir i exercir, en nom de l'abat del monestir, la jurisdicció del lloc. Quan l'abat nomenava un nou batlle, aquest feia saber als vassalls i a la universitat que el designat era el seu màxim representant i que ostentaria la jurisdicció del lloc, motiu pel qual l'havien d'obeir. No se'l podia confondre, perquè portava una vara a la mà. Així com el batlle era escollit per l'abat, l'elecció dels jurats i síndic es feia al monestir, generalment el dia de Sant Benet o el diumenge següent. Per procedir al seu nomenament es congregaven els veïns de cada localitat de la baronia de Bages a la plaça del monestir i allí eren insaculats els jurats necessaris per a cada terme. Els jurats actuaven de consellers del batlle en la direcció de la cosa pública i s'acostumaven a renovar cada any. El monestir, a través dels seus batlles i regidors, exercia el govern de tots aquests termes de la baronia i actuava alhora com a poder terrenal i poder espiritual. L'administració de la justícia de la baronia de Bages l'exercien també els batlles de cadascun dels seus termes i les seves cúries. I d'entre les sentències judicials que podien imputar-se hi havia les penes de presó i costell. Ambdós mètodes coercitius eren dos dels càstigs més freqüents a la baronia de Bages. Al monestir hi havia unes presons anomenades «càrcers de l'abadiat», però també disposava d'una presó petita a cada lloc de la baronia. Com a possessor de la jurisdicció civil plena i criminal baixa, el monestir tenia dret a tenir costells a cadascun dels seus termes. Aquests es plantaven a les places dels pobles de la baronia.

El monestir de Sant Benet de Bages, com la resta de monestirs benedictins, tenia jurisdicció espiritual pròpia. Ja des de la seva fundació, el monestir depengué directament de la Santa Seu de Roma i restà al marge de qualsevol submissió episcopal, condició que mantingué fins a la mateixa exclaustació del monestir l'any 1835. Durant l'època montserratina el terme de la jurisdicció espiritual del monestir de Sant Benet de Bages s'havia reduït molt. Aleshores el monestir proveïa rectors a les parròquies de Santa Maria de Navarcles, Sant Fruitós de Bages, Sant Martí de Torroella, Sant Pere de les Preses, Santpedor, Sant Martí de Serraïma, Santa Maria de Castellfollit de Riubregós, Sant Jaume de Ferran i Santa Susanna de Riner, a més de Sant Benet de Bages, que també era parròquia. La majoria, amb excepció de les del priorat de Santa Maria de Castellfollit de Riubregós, es trobaven concentrades majoritàriament en les proximitats mateixes de Sant Benet de Bages. No obstant això, aquest control de les parròquies portà a llargs conflictes entre el monestir de Sant Benet i les diòcesis de Vic i de Solsona, que amb el temps acabaren controlant íntegrament aquestes parròquies. Sant Benet de Bages també tenia parròquia pròpia. Com a tal, a l'església del monestir s'hi celebraven misses per a tot el veïnat parroquial i s'administraven els sagraments per a tots els parroquians. El monestir, com a parròquia, també tenia cura de l'estat material de les ermites situades dins de la seva parròquia, que durant l'època montserratina eren les de Sant Valentí i Sant Sebastià de les Brucardes. El monestir posseïa també escrivania parroquial o cúria espiritual, en la qual es dona-

ven les llicències per als matrimonis i es legalitzaven tots els actes parroquials. Per a la direcció d'aquesta cúria hi havia el vicari general de Sant Benet de Bages, que era nomenat per l'abat del monestir, el qual es feia càrrec de la direcció de les funcions parroquials, sempre per sota de l'autoritat abacial. També era aquest vicari, que acostumava a ser el pare prior, el visitador i provisor de les rectories i beneficis del monestir, encara que molt sovint aquestes mateixes competències les assumí directament l'abat. El monestir tenia el dret de presentació de rectors en aquestes parròquies, sovint compartit amb els bisbes de les diòcesis corresponents: Vic, Solsona i Girona, que de tant en tant pledejaven amb el monestir per aconseguir el control de la jurisdicció espiritual d'aquestes parròquies. De la mateixa manera que els bisbes o els seus delegats episcopals visitaven un cop a l'any o amb certa periodicitat temporal les seves parròquies, el monestir de Sant Benet, que no pertanyia a cap bisbat, també feia visites a les seves parròquies amb la finalitat de controlar si el rector i els eclesiàstics que hi havia a la parròquia complien amb les seves obligacions, si l'estat material de la parròquia era l'adequat, l'ensenyament de la doctrina, la situació en què es trobaven les confraries, i les administracions i fundacions que hi havia, entre altres. Les visites pastorals simbolitzaven el control que l'abat de Sant Benet exercia sobre els rectors i les parròquies. La mateixa funció de visita pastoral que feia el monestir de Sant Benet en les seves parròquies l'exercia també el monestir de Montserrat a Sant Benet de Bages. Les visites canòniques o pastorals eren, en darrera instància, un instrument per controlar l'observança i el funcionament correcte de les institucions eclesiàstiques. També, durant l'època montserratina, el monestir posseïa beneficis eclesiàstics a les esglésies parroquials de la seva jurisdicció, sobretot a les de Sant Benet de Bages, que posseï durant l'època montserratina un mínim de dotze beneficis, i Santa Maria de Castellfollit de Riubregós, que en posseï un mínim de cinc. En definitiva, el monestir, que no depenia de cap diòcesi, feia també funcions similars a un petit bisbat.

En temps de guerra, el monestir de Sant Benet de Bages també fou escenari d'episodis bèl·lics i de protecció civil. Durant l'època montserratina, tres guerres deixaren les seves empremtes al monestir de Sant Benet de Bages: la Guerra dels Segadors (1640-1659), la Guerra de Successió (1702-1714) i la Guerra del Francès (1808-1814). Durant la Guerra dels Segadors, el monestir, com la resta de l'estament eclesiàstic, no tenia el deure d'allotjar tropes. Després d'haver estat expulsats i desterrats del monestir els seus monjos castellans i alguns de catalans de famílies col·laboradores amb la monarquia, col·laborà econòmicament en el sosteniment de les tropes del Principat de Catalunya en la seva guerra contra els exèrcits de Felip IV. A més, entre els anys 1646-1652, el monestir fou saquejat per un escamot de miquelets francesos. De resultes d'aquest saqueig, es bastí una muralla de calç i còdols d'esquena a l'església, i s'alçà una torre a la cantonada d'aquesta, a fi i efecte de protegir l'accés al monestir per la part fins aleshores més perillosa.

Pel que fa a la Guerra de Successió, cal dir que el monestir, com la resta de Catalunya, fou també víctima dels estralls de la guerra. L'any 1713 hi ha constància que

transitaven amb freqüència per davant del monestir voluntaris, fusellers i les tropes borbòniques de Felip V, i ocasionaven al monestir moltes despeses per haver-los de donar de menjar i beure a ells i als seus cavalls. L'any 1714, durant el setge de Barcelona, el monestir fou saquejat per les tropes borbòniques del destacament de Josep de Marimon, que s'emportaren les provisions que els monjos tenien per a la seva pròpia subsistència i trenta quarteres de civada per alimentar els cavalls. Això no obstant, durant aquella contesa, el monestir serví també d'aixopluc a nombroses famílies, la major part de la ciutat de Manresa, que foren alimentades amb les provisions del monestir, cosa que provocà un fort decreixement de les seves rendes.

Durant la Guerra del Francès la comunitat benedictina romangué al monestir de Sant Benet, per la qual cosa, a diferència de molts altres monestirs, no devia ser durament represaliat per les tropes franceses. La proximitat del monestir amb Manresa i el camí d'aquesta a Vic, li ocasionà algunes visites i incursions per part de les tropes napoleòniques, encara que aquestes no degueren afectar profundament la vida del monestir. El monestir de Sant Benet col·laborà econòmicament en el sosteniment dels sometents i despeses bèl·liques de la Junta de Govern del corregiment de Manresa. Aquesta demanà l'agost de 1808 un emprèstit de 2.000 lliures al monestir, de les quals només en pogué pagar aleshores 800.

El 23 de juliol de 1811 un exèrcit d'uns 5.000 francesos procedents de Vic es dirigiren cap a Manresa i Montserrat. De camí, saquejaren Sant Fruitós de Bages, Manresa, Sant Salvador de Guardiola i Montserrat, que caigué en mans dels francesos el dia de Sant Jaume de 1811. Els francesos s'establiren a Montserrat fins el 10 d'octubre del mateix any i després d'haver fet grans robatoris i matances de religiosos, enderrocaren i cremaren l'abadia. De resultes d'aquesta destrucció i incendi, la comunitat montserratina s'escapà i es dispersà. Alguns monjos foren morts pels francesos, però un important nombre es refugiaren al monestir de Sant Benet de Bages, on trobaren l'acolliment dels seus germans.

La guerra provocava un gran nombre de ferits en combat i en els constants saquejos i incursions que els francesos feien per les localitats de la comarca. Les mortaldats i malvestats de la guerra propiciaren la propagació de malalties i epidèmies. Calien més hospitals per atendre els ferits i malalts i les autoritats militars pensaren l'any 1812 convertir el monestir de Sant Benet en hospital militar. No obstant això, aquest no s'arribà a fer, perquè no era el lloc idoni per a la instal·lació d'un hospital militar; les adverses condicions climàtiques, les dificultats per aconseguir aigua potable i la distància respecte a les poblacions més pròximes, no eren les millors condicions per a un projecte d'hospital.

Acabada la Guerra del Francès, s'accelerà la decadència del monestir de Sant Benet. El desgast del poder jurisdiccional i el decreixement de les rendes, que ja s'havien experimentat durant el segle XVIII, s'acceleraren considerablement a principi del segle XIX. L'any 1811 la jurisdicció baronial del monestir de Sant Benet de Ba-

ges passà a la Corona, sota el control del corregidor de Manresa, que tenia la responsabilitat també de nomenar el batlle i els regidors dels termes de l'antiga baronia de Bages. Durant el Trienni Liberal (1820-1823) el monestir fou exclaustrat i les seves possessions foren desamortitzades, encara que només per tres anys, ja que amb la restauració absolutista del rei Ferran VII, el monestir de Sant Benet, com la resta de monestirs i convents exclaustrats i desamortitzats, pogué continuar exercint com a tal, i va recuperar tots els béns desamortitzats.

Durant el període comprès entre els anys 1823 i 1835, Sant Benet de Bages visqué la seva etapa final com a monestir. El monestir s'anava afeblint i els seus darrers estats de comptes eren negatius. La situació no es podia allargar massa, i sobretot després de la mort del monarca Ferran VII el 29 de setembre de 1833, quan les reformes liberals s'intensificaren a Espanya. El 25 de juliol de 1835, el govern del ministre comte de Toreno decretà la supressió de tots els convents que tinguessin menys de 12 religiosos, i tot el seu patrimoni passà a integrar-se al crèdit públic. Sant Benet de Bages quedà afectat per aquest decret, car aleshores la comunitat comptava amb 10 monjos i 2 llecs. El 29 de juliol de 1835 la comunitat benedictina abandonà definitivament el monestir de Sant Benet de Bages. Immediatament els seus edificis foren saquejats i espoliats per la gent de les poblacions veïnes. L'Estat es féu responsable dels edificis i béns del monestir, que, amb el decret del govern de Mendizábal de 19 de febrer de 1836, eren posats en venda juntament amb tots els béns que fins a l'exclaustració pertanyien a les comunitats i corporacions religioses extingides. La delegació d'hisenda de Barcelona dividí la finca de Sant Benet de Bages en dues parts. Una part, la de sobre el camí, majoritàriament agrícola, fou adquirida per un sacerdot de Manresa, i la resta de l'heretat, que incloïa la major part dels edificis monàstics i la part agrícola de sota el camí, fou adjudicada el dia 12 d'abril de 1845 a Antoni Blahà i Batlles, un burgès barceloní oriünd de Buenos Aires, per la quantitat de 283.000 rals, que es comprometia a pagar en un termini de vuit anys.